

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*Зам'ятіна Є.Ж., здобувач вищої освіти
Папакіна А.С., здобувач вищої освіти*

*Науковий керівник: Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

За умов посилення глобалізації економіки, коли конкуренція набуває міжнародного характеру, зростає актуальність і важливість питання підвищення конкурентоспроможності й ефективності роботи вітчизняних виробників як на внутрішньому, та і на зовнішніх ринках.

Останніми десятиліттями конкурентоспроможність, як концепція, міцно посіла лідируючі позиції в економічній політиці як інструмент формування основних чинників забезпечення стабільності.

Конкурентоспроможність підприємства містить, з одного боку, сукупність характеристик самого підприємства, визначувану рівнем використання його виробничого, науково-технічного, кадрового потенціалу, потенціалу маркетингових служб тощо, які реалізуються в процесі виробництва, а з іншого – зовнішніх щодо нього соціально-економічних і організаційних чинників (законодавство, монетарна і фіскальна політика, тип і місткість ринку, характеристики конкурентів, галузеві особливості, особливості впливу громадських організацій і політичних партій тощо), що дозволяє підприємству створювати продукцію, яка за ціновими і неціновими характеристиками більш приваблива, ніж у конкурентів.

Складний стан економіки України змушує підприємства вишукувати нові шляхи розвитку і напрями виробничої адаптації до ринкових відносин. Вирішення цієї задачі ускладнюється через низку негативних явищ (незадовіль-

ний стан основних фондів, високі витрати тощо), які, певною мірою, є наслідком трансформаційних процесів в українській економіці і суттєво ослаблюють позиції вітчизняних підприємств на внутрішньому і зовнішніх ринках.

Так, проведені дослідження показують, що як основні причини низької конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на зовнішньому ринку можна визначити: відсутність у підприємств досвіду у формуванні власних дієвих управлінських і організаційно-економічних механізмів підвищення конкурентоспроможності, що дозволяють ефективно конкурувати на міжнародному ринку; неефективне використання експортного і конкурентного потенціалів; розрив між вимогами зовнішнього середовища та потенційними можливостями підприємств. Разом з тим, заходи, що вживаються на вітчизняних підприємствах у контексті створення конкурентоздатного бізнесу, носять хаотичний характер та спрямовані переважно на забезпечення конкурентоспроможності продукції, а не всього підприємства. Відтак, вдосконалення механізму формування конкурентоспроможності підприємства на зовнішньому ринку стає все більш важливим в умовах ринкових відносин і на сьогодні є запорукою успішності міжнародної підприємницької діяльності.

Чинники зовнішнього середовища існують об'єктивно, тому до їх негативної дії кожне підприємства повинно пристосовуватися, при цьому конкурентоспроможність фірми значно залежить від динамічності і швидкості реагування на них. Негативний вплив чинників внутрішнього середовища, навпаки, можна нейтралізувати за рахунок активних дій самого підприємства, грамотно розробленої конкурентної стратегії.

Для створення конкурентоздатної економічної структури потрібні не лише модернізація організації й управління, але й чітке розуміння, для чого це робиться й яка мета має бути досягнута. При цьому головним вважаємо вміння оперативно визначити й ефективно використовувати переваги в конкурентній боротьбі.

Одним з основних завдань кожного підприємства виступає досягнення конкурентної переваги на ринку за рахунок розробки і реалізації стратегії, яка визначає його конкурентну позицію на конкретному ринку і веде до стабільної конкурентної переваги. Отже, основу конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта в сучасних умовах повинні складати конкурентні переваги вищого порядку, які дуже складно скопіювати конкурентам, і чітко розроблена конкурентна стратегія.

Отже, в умовах значного динамізму і висококонкурентності міжнародного ринкового середовища вітчизняні підприємства для ефективного функціонування на зарубіжних ринках потребують забезпечення і підвищення рівня своєї конкурентоспроможності на засадах формування відповідного організаційно-економічного механізму.

Організаційно-економічний механізм формування міжнародної конкурентоспроможності підприємства може бути визначений як сукупність управлінсько-організаційних форм, методів і інструментів, за допомогою яких забезпечуються конкурентні переваги підприємства та виробництво конкурентоспроможної продукції. Отже, механізмом формування міжнародної конкурентоспроможності підприємства має стати логічний, доведений до необхідного рівня опис системи управління для забезпечення конкурентних переваг у формі певних принципів, пріоритетів та методів впливу на фактори і умови, що формують конкурентоздатність підприємства на зовнішньому ринку.

Відмітимо, що при вдосконаленні існуючого чи формуванні ефективного механізму забезпечення міжнародної конкурентоспроможності підприємства слід значну увагу приділити вивченню елементів, що визначають конкурентне середовище та впливають на його рівень конкурентоспроможності. Всі елементи можна розділити на внутрішні (виробниче обладнання, використання технологій, інвес-

тиційні ресурси, кваліфікація робочої сили тощо) та зовнішні (державне регулювання, стан світового ринку, ресурсна база тощо).

Зауважимо, що ефективне функціонування організаційно-економічного механізму формування конкурентоспроможності підприємства на міжнародному ринку неможливе без розробки і реалізації відповідних заходів. При цьому конкретний їх набір не є уніфікованим для всіх підприємств, й у кожному випадку відповідні рекомендації мають розроблятися з урахуванням усіх внутрішніх і зовнішніх факторів, а також специфічних характеристик і особливостей цього підприємства.

Окрім викладеного, можливість ефективніше функціонувати і вчасно чи завчасно попереджувати виникнення можливих виробничо-економічних проблем має забезпечити використання економічного механізму адаптації до конкурентного середовища.

Економічний механізм адаптації до конкурентного середовища – це сукупність організаційно-економічних форм і методів пристосування, які дозволяють шляхом узгодження цілей підприємства та інтересів учасників розробити і реалізувати такі моделі перебудови і розвитку різних систем і підсистем підприємства які б забезпечували його ефективне функціонування в конкурентних умовах.

Таким чином, проблема забезпечення міжнародної конкурентоспроможності підприємств визначає необхідність створення відповідного механізму, що дозволяє ефективно управляти її рівнем, використовуючи певний набір інструментів та елементів, реалізація якого сприятиме стабільному розвитку. При цьому для досягнення високого рівня міжнародної конкурентоспроможності підприємства необхідна консолідація зусиль усіх підрозділів і ланок його системи управління.